

Środa, 21 października 2020 r.

P9_TA(2020)0280

Zalecenie dla Rady, Komisji i Wiceprzewodniczącego Komisji / Wysokiego Przedstawiciela w sprawie stosunków z Białorusią

Zalecenie Parlamentu Europejskiego z dnia 21 października 2020 r. dla Rady w sprawie zalecenia Parlamentu Europejskiego dla Rady, Komisji oraz Wiceprzewodniczącego Komisji / Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa w sprawie stosunków z Białorusią (2020/2081(INI))

(2021/C 404/14)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 2, 3 i 8 oraz tytuł V, a w szczególności art. 21, 22, 36 i 37 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz część piątą Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając konkluzje Rady w sprawie Białorusi z 15 lutego 2016 r.,
- uwzględniając powołanie Partnerstwa Wschodniego w Pradze 7 maja 2009 r. jako wspólnej inicjatywy UE i jej sześciu partnerów wschodnich: Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Republiki Mołdawii i Ukrainy,
- uwzględniając wspólne deklaracje przyjęte podczas szczytów Partnerstwa Wschodniego w 2009 r. w Pradze, w 2011 r. w Warszawie, w 2013 r. w Wilnie, w 2015 r. w Rydze i w 2017 r. w Brukseli oraz wideokonferencji przywódców Partnerstwa Wschodniego w 2020 r.,
- uwzględniając Umowę między Unią Europejską a Republiką Białorusi o readmisji osób przebywających nielegalnie, która weszła w życie 1 lipca 2020 r. ⁽¹⁾,
- uwzględniając Umowę między Unią Europejską a Republiką Białorusi o ułatwieniach wizowych, która weszła w życie 1 lipca 2020 r. ⁽²⁾,
- uwzględniając 6. rundę dwustronnego dialogu dotyczącego praw człowieka między UE a Białorusią, która odbyła się 18 czerwca 2019 r. w Brukseli,
- uwzględniając wspólne oświadczenie Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa / Wiceprzewodniczącego Komisji Josepa Borrella oraz komisarza do spraw sąsiedztwa i rozszerzenia Olivéra Várhelya z 10 sierpnia 2020 r., a także oświadczenie Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa wydane w imieniu Unii Europejskiej 11 sierpnia 2020 r., na temat wyborów prezydenckich na Białorusi,
- uwzględniając oświadczenie rzecznika ESDZ z 19 czerwca 2020 r. w sprawie ostatnich wydarzeń na Białorusi oraz oświadczenia Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa / Wiceprzewodniczącego Komisji Josepa Borrella z 14 lipca 2020 r., 7 sierpnia 2020 r. i 17 sierpnia 2020 r., na temat wyborów na Białorusi,
- uwzględniając oświadczenia rzecznika ESDZ w sprawie stosowania kary śmierci na Białorusi, w szczególności oświadczenia z 30 lipca 2019 r., 28 października 2019 r., 20 grudnia 2019 r., 11 stycznia 2020 r. i 7 marca 2020 r.,
- uwzględniając swoje zalecenie dla Rady, Komisji i Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa / Wiceprzewodniczącego Komisji w sprawie Partnerstwa Wschodniego, wydane przed szczytem zorganizowanym w czerwcu 2020 r.,
- uwzględniając sprawozdanie specjalnej sprawozdawczynie Rady Praw Człowieka ds. sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi z 10 lipca 2020 r.,
- uwzględniając oświadczenia ONZ w sprawie sytuacji na Białorusi, w szczególności oświadczenie Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka z 12 sierpnia 2020 r., oświadczenie specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. praw człowieka z 13 sierpnia 2020 r. oraz oświadczenie rzecznika Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka z 21 sierpnia 2020 r.,

⁽¹⁾ Dz.U. L 181 z 9.6.2020, s. 3.

⁽²⁾ Dz.U. L 180 z 9.6.2020, s. 3.

Środa, 21 października 2020 r.

- uwzględniając oświadczenie Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego z 13 sierpnia 2020 r., zawierające apel o położenie kresu przemocy na Białorusi,
  - uwzględniając wspólne oświadczenie liderów grup politycznych Parlamencie Europejskim: PPE, S&D, Renew Europe, Verts/ALE i ECR, z 17 sierpnia 2020 r., w sprawie Białorusi,
  - uwzględniając najważniejsze wyniki nadzwyczajnego posiedzenia Rady do Spraw Zagranicznych z 14 sierpnia 2020 r. oraz konkluzje Rady Europejskiej z 19 sierpnia 2020 r. w sprawie sytuacji na Białorusi po wyborach prezydenckich z 9 sierpnia 2020 r. oraz konkluzje Rady Europejskiej z dnia 1 października 2020 r. i Rady do Spraw Zagranicznych z dnia 12 października 2020 r. w sprawie nałożenia środków ograniczających wobec osób uznanych za odpowiedzialne za represje i zastraszanie pokojowych demonstrantów, członków opozycji i dziennikarzy w związku z wyborami prezydenckimi na Białorusi w 2020 r., a także za uchybienia wyborcze,
  - uwzględniając list otwarty w sprawie działań misji dyplomatycznej podczas wyborów prezydenckich w 2020 r. na Białorusi (sporządzony w Mińsku 13 sierpnia 2020 r.),
  - uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych,
  - uwzględniając globalną strategię UE i zmienioną europejską politykę sąsiedztwa,
  - uwzględniając swoje rezolucje w sprawie Białorusi, w szczególności rezolucję z 24 listopada 2016 r. w sprawie sytuacji na Białorusi ⁽³⁾, z 6 kwietnia 2017 r. w sprawie sytuacji na Białorusi ⁽⁴⁾, z 19 kwietnia 2018 r. w sprawie Białorusi ⁽⁵⁾ oraz z 4 października 2018 r. w sprawie pogorszenia się sytuacji w zakresie wolności mediów na Białorusi, w szczególności w odniesieniu do Karty 97 ⁽⁶⁾ oraz z 17 września 2020 r. w sprawie sytuacji na Białorusi ⁽⁷⁾,
  - uwzględniając art. 118 Regulaminu,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0167/2020),
- A. mając na uwadze, że działania reżimu Łukaszenki mają charakter przestępczy, sprzeczny z wartościami europejskimi, zasadami demokracji oraz wolą białoruskiego społeczeństwa; mając na uwadze, że mimo utrzymania na Białorusi mimo zasadniczych ograniczeń dotyczących podstawowych wolności i praw człowieka unijna polityka krytycznego zaangażowania wobec Białorusi przyniosła pewne rezultaty w postaci podpisanych umów i zacieśnienia współpracy w obszarach takich jak środowisko i jakość sieci połączeń, współpraca transgraniczna i zarządzanie granicami, jednakże przyniosła niewystarczające rezultaty w zakresie przestrzegania przez reżim podstawowych wartości Partnerstwa Wschodniego; mając na uwadze, że bezprawne działania białoruskiego reżimu zagrażają tym rezultatom, a stosunki między UE a Białorusią muszą zostać poddane dogłębnemu przeglądowi wobec niewywiązywania się przez reżim do jego własnych zobowiązań w ramach prawa międzynarodowego i umów zawartych z UE; mając na uwadze, że przyszłe stosunki między UE a Białorusią zostaną określone w priorytetach partnerstwa, które zostaną uzgodnione przez UE i nowe, prawowite, demokratycznie wybrane władze na Białorusi, oraz powinny opierać się na wspólnych wartościach, na których zbudowana jest UE – demokracji, praworządności oraz poszanowaniu praw człowieka i podstawowych wolności;
- B. mając na uwadze, że ludność Białorusi współdzieli z Europą dziedzictwo i kulturę, żyjąc w kraju, który sąsiaduje bezpośrednio z trzema państwami członkowskimi UE; mając na uwadze, że sytuacja na Białorusi może mieć bezpośredni wpływ na UE;
- C. mając na uwadze, że żadne wybory parlamentarne czy prezydenckie, które odbyły się na Białorusi od 1994 r. do dzisiaj, nie były wolne i uczciwe, ale mimo tych trudnych niedemokratycznych warunków Białorusini jednoznacznie opowiedzieli się za zmianą po ponad dwóch dekadach opresji; mając na uwadze, że ostatnie wybory prezydenckie nie były wolne ani uczciwe i w jeszcze większym stopniu niż wcześniejsze przebiegały pod znakiem braku poszanowania podstawowych wolności zgromadzeń, zrzeszania się i wypowiedzi oraz odbyły się po krótkiej kampanii wyborczej i w warunkach skrajnie restrykcyjnych, nacechowanych represjami, które ogólnie nie umożliwiały merytorycznej rywalizacji politycznej opartej na zasadzie konkurencji;
- D. mając na uwadze, że władze Białorusi nie zastosowały się do minimalnych standardów międzynarodowych dotyczących wiarygodnego, przejrzystego, wolnego i uczciwego procesu wyborów prezydenckich;

⁽³⁾ Dz.U. C 224 z 27.6.2018, s. 135.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 298 z 23.8.2018, s. 60.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 100.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 11 z 13.1.2020, s. 18.

⁽⁷⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0231.

Środa, 21 października 2020 r.

- E. mając na uwadze, że kampania przed wyborami prezydenckimi przebiegała pod znakiem powszechnych biurokratycznych ingerencji faworyzujących dotychczasowego prezydenta, zastraszania i represji wobec innych kandydatów oraz ich rodzin i zwolenników, odmowy rejestracji kandydatów, którzy zebrali wystarczającą liczbę podpisów, wielu aresztowań, a także prób uciszenia niezależnych dziennikarzy i blogerów oraz usuwania dysydenckich stron internetowych;
- F. mając na uwadze, że restrykcyjny i arbitralny proces rejestracji uniemożliwił uczestnictwo w wyborach większości kandydatów oraz że doszło do aresztowania głównego kontrkandydata Wiktara Babaryki i Siarhieja Cichanouskiego, męża Swiatłany Cichanouskiej, innej kluczowej kandydatki, a Centralna Komisja Wyborcza Białorusi odmówiła rejestracji kluczowego kandydata opozycji Walerego Cepkały ze względu na niewystarczającą liczbę ważnych podpisów popierających jego kandydaturę, bez możliwości wniesienia o ponowne rozpatrzenie odmowy; mając na uwadze, że jasno dowodzi to nieproporcjonalnego i nieuzasadnionego charakteru przeszkód w kandydowaniu, stojącego w sprzeczności ze zobowiązaniami w ramach OBWE i innymi normami międzynarodowymi; mając na uwadze, że takie wykluczenie kandydatów ograniczyło Białorusinom możliwość wyboru kandydatów;
- G. mając na uwadze, że według doniesień organizacji obrońcy praw człowieka na rzecz Wolnych Wyborów podjęte zostały dalsze środki ze szkodą dla kandydatów opozycji, takie jak ograniczanie miejsc, w których zgodnie z prawem mogła odbywać się działalność wyborcza, zatrzymywanie członków sztabów kandydatów oraz blokowanie prawie wszystkich kandydatów opozycji na członków okręgowych komisji wyborczych, wskutek czego 1,1 % wszystkich wybranych członków pochodziło z partii opozycyjnych, a 96,7 % z partii prorządowych;
- H. mając na uwadze, że rząd Białorusi nie wystosował w odpowiednim terminie zaproszenia dla OBWE/ODIHR do obserwacji wyborów prezydenckich 9 sierpnia 2020 r., co spowodowało nieobecność niezależnych obserwatorów międzynarodowych podczas tych wyborów;
- I. mając na uwadze, że ze względu na ograniczenia nakładane przez Centralną Komisję Wyborczą Białorusi podczas pandemii COVID-19 lokalni obserwatorzy wyborów nie mogli w pełni wykonywać swoich obowiązków na wszystkich etapach głosowania, a konkretnie podczas wczesnego głosowania, głosowania w dniu wyborów i głosowania w domu; mając na uwadze, że wczesne głosowanie zostało wykorzystane przez białoruski reżim do kilkakrotnego zawyżenia frekwencji, a udokumentowano liczne przypadki wymuszonego głosowania w określonych kategoriach głosujących, np. personelu wojskowego, urzędników publicznych, pracowników przedsiębiorstw państwowych i mieszkańców budynków komunalnych; mając na uwadze, że w dniu wyborów lokalnym obserwatorom wyborów uniemożliwiono monitorowanie liczenia głosów, a liczba głosujących i wyniki wyborów ogłoszone przez okręgowe komisje wyborcze i Centralną Komisję Wyborczą Białorusi znacznie różniły się od tego, czego świadkami byli owi obserwatorzy;
- J. mając na uwadze, że niezależne platformy ustanowione przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego Białorusi (takie jak Golos-Belarus2020.org) przeprowadziły niezależne badania po wyjściu z lokalu wyborczego i przeanalizowały protokoły z ponad 200 okręgowych komisji wyborczych, co ujawniło prawdziwe wyniki, wyraźnie wskazujące, że Swiatłana Cichanouska zdobyła zdecydowaną większość głosów (od 71,1 % do 97,6 %);
- K. mając na uwadze, że Centralna Komisja Wyborcza Białorusi ogłosiła Alaksandra Łukaszenkę zwycięzcą wyborów, podając, że rzekomo zdobył 80,10 % głosów, a jego główna przeciwniczka Swiatłana Cichanouska zdobyła 10,12 %; mając na uwadze, że w dniach głosowania nieustannie zgłaszano nieprawidłowości, ludziom często odmawiano prawa do głosowania, a protokoły z okręgowych komisji wyborczych były fałszowane;
- L. mając na uwadze, że Unia Europejska i państwa członkowskie nie uznały wyników wyborów prezydenckich ze względu na poważne wątpliwości dotyczące ich uczciwości, potępiły nieproporcjonalne i niedopuszczalne zastosowanie siły wobec pokojowo nastawionych protestujących oraz poparły prawo ludności Białorusi do decydowania o własnej przyszłości;
- M. mając na uwadze, że Swiatłana Cichanouska, uznana przez społeczeństwo Białorusi za prezydenta-elekta, była zastraszana i została zmuszona do opuszczenia Białorusi dwa dni po wyborach prezydenckich; mając na uwadze, że inni działacze obywatelscy i polityczni oraz przywódcy pracowników również opuścili Białoruś ze względu na zagrożenie bezpieczeństwa swojego lub swoich krewnych;

Środa, 21 października 2020 r.

- N. mając na uwadze, że białoruski reżim odmawia wszczęcia krajowego dialogu z ludnością oraz nie uznaje białoruskiej narodowej Rady Koordynacyjnej, którą założyła Swiatłana Cichanouska wyłącznie w celu ułatwienia pokojowego i uporządkowanego przejścia władzy w ramach dialogu, a także dąży do zastraszenia i rozwiązania tej Rady, podejmując działania przeciw jej członkom i wszczynając przeciwko nim postępowania karne; mając na uwadze, że tylko jedna członkini Prezydium białoruskiej narodowej Rady Koordynacyjnej, Swiatłana Aleksijewicz, nie została jak dotąd zatrzymana ani przymusowo wydalona z kraju przez białoruskie władze;
- O. mając na uwadze, że na Białorusi w następstwie wyborów prezydenckich z 9 sierpnia 2020 r. i po ogłoszeniu sfałszowanych wyników stwierdzających zwycięstwo dotychczasowego prezydenta doszło do bezprecedensowych ogólnokrajowych pokojowych protestów, podczas których domagano się wolnych i uczciwych wyborów; mając na uwadze, że protesty doprowadziły do brutalnych represji, w związku z którymi tysiące Białorusinów zostało zatrzymanych, kilkuset było hospitalizowanych, potwierdzono śmierć co najmniej sześciu osób, a kilkadziesiąt nadal jest uznawanych za zaginione;
- P. mając na uwadze, że Parlament Europejski wyraża poparcie dla żądań ludności Białorusi dotyczących wolnych i uczciwych wyborów oraz zdolności do swobodnego podejmowania decyzji o przyszłości kraju;
- Q. mając na uwadze, że Parlament Europejski z zadowoleniem przyjmuje pokojową organizację ogólnokrajowych protestów i popiera ją oraz pochwała rolę i silne przywództwo białoruskich kobiet;
- R. uwzględniając świadectwa białoruskich protestujących dotyczące nieludzkich warunków i nieludzkiego traktowania, z jakimi musieli się mierzyć podczas bezprawnego przetrzymywania, w tym doniesienia o ciągłym biciu, gwałtach, poniżającym traktowaniu i nieludzkich warunkach przetrzymywania w przepelnionych celach bez dostępu do wody pitnej, żywności, urządzeń sanitarnych czy pomocy medycznej; mając na uwadze, że lider białoruskiej opozycji i więzień polityczny Paweł Siewiaryniec podciął sobie żyły w ramach protestu przeciwko torturom i nieludzkim warunkom przetrzymywania; mając na uwadze, że po uwolnieniu wiele osób było hospitalizowanych, a niektóre trafiły na oddziały intensywnej terapii z obrażeniami takimi jak połamane kończyny, pęknięcia czaszki, uszkodzenia wzroku i słuchu; niektóre z tych obrażeń w powiązaniu z doznany wstrząsem psychicznym będą dawać o sobie znać przez całe życie, m.in. skutkując bezpłodnością;
- S. mając na uwadze, że w ostatnich miesiącach powszechną praktyką stały się na Białorusi represje wobec przeciwników reżimu, obserwatorów wyborów, dziennikarzy, blogerów, działaczy społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka, między innymi w formie przemocy fizycznej, uprowadzeń przez nieznaną osobę bez dystynkcji, grzywnien administracyjnych, gróźb utraty pieczy nad dzieckiem, postępowań karnych, a także tortur fizycznych i psychicznych;
- T. mając na uwadze, że ludność Białorusi pilnie wymaga pomocy i wsparcia ze strony społeczności międzynarodowej;
- U. mając na uwadze, że sytuacja na Białorusi wymaga pilnego międzynarodowego dochodzenia w sprawie łamania praw człowieka wobec pokojowo nastawionych demonstrantów oraz nadużywania siły przez białoruski reżim;
- V. mając na uwadze, że warunki pracy obrońców praw człowieka, działaczy opozycji, działaczy społeczeństwa obywatelskiego oraz mediów ulegają ciągłemu pogorszeniu i że podlegają oni systematycznemu zastraszaniu, nękananiu i ograniczeniom podstawowych wolności; mając na uwadze, że organizacje praw człowieka oraz inne organizacje społeczeństwa obywatelskiego systematycznie spotykają się z odmową rejestracji, a członkostwo w niezarejestrowanych ugrupowaniach i otrzymywanie funduszy z zagranicy jest uznawane za przestępstwo; mając na uwadze, że prawnicy zajmujący się prawami człowieka są pozbawiani prawa wykonywania zawodu za obronę zatrzymanych działaczy cywilnych i politycznych, którzy nie mogą liczyć na sprawiedliwy proces;
- W. mając na uwadze, że powszechna bezkarność funkcjonariuszy organów ścigania przyczynia się do dalszych naruszeń praw człowieka i działań odwetowych wobec obrońców praw człowieka i niewinnych osób;
- X. mając na uwadze, że w sprawozdaniu specjalnej sprawozdawczyni ds. sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi z lipca 2020 r. odnotowano brak istotnej poprawy w prawnej i regulacyjnej ochronie praw człowieka na Białorusi oraz, oprócz wyżej wspomnianych problemów, zwrócono uwagę na ciągle stosowanie kary śmierci, szeroko rozpowszechnioną dyskryminację szczególnie wrażliwych grup, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, mniejszości etnicznych i religijnych oraz osób LGBTQI, ciągle stosowanie pracy przymusowej, tortury oraz inne formy okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania zatrzymanych osób, a także dyskryminację osób posługujących się językiem białoruskim;

Środa, 21 października 2020 r.

- Y. mając na uwadze, że według białoruskich organizacji praw człowieka około 100 osób jest przetrzymywanych na Białorusi z powodów politycznych; mając na uwadze, że wśród więzionych członków białoruskiej opozycji znajdują się Mikołaj Statkiewicz, demokratyczny kontrkandydat w wyborach prezydenckich z 2010 r., który był więźniem sumienia w latach 2011–2017, inny były więzień sumienia Anatol Labiedźka, członkowie Prezydium białoruskiej narodowej Rady Koordynacyjnej Maryja Kalesnikawa, Lilija Ułasawa i Maksim Znak, kontrkandydat w wyborach prezydenckich Wiktar Barbaryka i wideobloger Siarhiej Cichanouski;
- Z. mając na uwadze, że Parlament Europejski złożył najszczerze kondolencje z powodu śmierci Alaksandra Tarajkouskiego, Alaksandra Wichora, Arcioma Parukoua, Hienadzia Szutaua i Kanstancina Szyszmakoua ich rodzinom oraz całemu narodowi białoruskiemu;
- AA. mając na uwadze, że 14 sierpnia 2020 r. białoruski reżim odmówił wpuszczenia do Białorusi dwóch posłów do Parlamentu Europejskiego, Roberta Biedronia, przewodniczącego Delegacji do spraw stosunków z Białorusią, oraz Petrasa Auštrevičiusa, stałego sprawozdawcy Parlamentu Europejskiego ds. Białorusi, którzy udali się na Białoruś na zaproszenie białoruskiego społeczeństwa obywatelskiego;
- AB. mając na uwadze, że od 2014 r. 18 tys. nieletnich na Białorusi skazano na niewspółmiernie długie okresy pozbawienia wolności – od 8 do 15 lat – za przestępstwa narkotykowe bez użycia przemocy, na podstawie art. 328 kodeksu karnego; mając na uwadze, że podczas zatrzymania i pozbawienia wolności nieletni na Białorusi doświadczają licznych naruszeń swoich praw, łącznie z przemocą fizyczną i torturami, oraz są narażeni na warunki pracy stwarzające zagrożenie dla zdrowia;
- AC. mając na uwadze, że w 2016 r. UE zniosła większość sankcji wobec Białorusi, z wyjątkiem embarga na broń i sankcji wobec czterech osób, ale uczyniono tak nie dlatego, że Białoruś spełniała wszystkie warunki, ale w nadziei, że w kraju tym będą się nadal poprawiały warunki działalności politycznej i aktywności obywatelskiej oraz będą respektowane prawa człowieka i podstawowe wolności; mając na uwadze, że nie osiągnięto postępów w obszarze rządów demokratycznych i praw człowieka, przy jednoczesnym wzroście represji administracyjnych, finansowych i fizycznych wobec demokratycznej opozycji, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, dziennikarzy i blogerów, a nawet zwykłych ludzi;
- AD. mając na uwadze, że Rada Europejska w 2020 r. zgodziła się na nałożenie sankcji wobec znacznej liczby osób odpowiedzialnych za przemoc, represje i fałszowanie wyników wyborów na Białorusi, zakazując im wjazdu do UE i zamrażając ich aktywa finansowe w UE;
- AE. mając na uwadze, że niedopuszczalne jest, by państwo członkowskie nie potępiło jednoznacznie fałszowania wyborów, przemocy i represji oraz zaliczało Białoruś Łukaszenki do swoich państw partnerskich, gdyż sytuacja na Białorusi wymaga przyjęcia zdecydowanego i zasadniczego stanowiska oraz uzgodnienia wspólnych działań na szczeblu UE;
- AF. mając na uwadze, że władze białoruskie zaprzeczały rozprzestrzenianiu się COVID-19 w kraju, a tym samym zmarnowały cenny czas, który można było wykorzystać do przygotowania i ochrony ludności kraju, a w szczególności jego personelu medycznego, nie odwołały imprez masowych, w szczególności parady wojskowej 9 maja 2020 r. z udziałem tysięcy uczestników oraz corocznego dnia prac społecznych, w którym wzięła udział jedna czwarta białoruskiej ludności, a zamiast tego zastraszały dziennikarzy, blogerów, demokratyczną opozycję, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i zwykłych obywateli, którzy dzielili się kluczowymi informacjami na temat pandemii i koniecznych środków ostrożności, w wyniku czego Białoruś ma jeden z najwyższych w Europie wskaźników zakażeń COVID-19 na mieszkańca oraz stanowi zagrożenie zdrowotne dla regionu; mając na uwadze, że rząd i prezydent Białorusi nie przedstawili faktów na temat pandemii i nie zareagowali na nią w odpowiednim czasie, a zamiast tego aktywnie rozpowszechniali fałszywe informacje zagrażające zdrowiu obywateli;
- AG. mając na uwadze, że UE solidaryzowała się z ludnością Białorusi od początku pandemii COVID-19 i przeznaczyła dla Białorusi 60 mln EUR na łagodzenie natychmiastowych i bezpośrednich skutków wybuchu pandemii, a następnie – w odpowiedzi na sytuację na Białorusi w następstwie wyborów – wyasygnowała dodatkowe 53 mln EUR na wsparcie białoruskiej ludności; mając na uwadze, że Białoruś rozważa możliwość zwrócenia się do UE o pomoc makrofinansową;
- AH. mając na uwadze, że pandemia COVID-19 dowiodła odporności, determinacji i bezprecedensowej samoorganizacji białoruskiego społeczeństwa, w szczególności w świetle ospałej reakcji władz na pandemię, a nawet zaprzeczania jej istnieniu i skutkom;

Środa, 21 października 2020 r.

- AI. mając na uwadze, że na Białorusi nie ma żadnych zarejestrowanych krajowych agencji informacyjnych, wolność prasy na Białorusi została znacząco ograniczona od 2015 r., co potwierdza co roku światowy ranking wolności prasy, a sytuacja uległa dalszemu pogorszeniu od czasu wyborów prezydenckich z sierpnia 2020 r.; mając na uwadze, że nieliczni niezależni dziennikarze, blogerzy, fotografowie i media, którzy są w stanie prowadzić działalność w tym kraju i donoszą o naruszeniach praw człowieka, są narażeni na systematyczne nękanie i kary, takie jak aresztowania lub wszczynanie dochodzeń w sprawach karnych, w tym w związku z zarzutami nielegalnego produkowania i rozpowszechniania informacji, ekstremizmu, dyskredytowania i obrażania prezydenta lub chuligaństwa, a liczba wnoszonych oskarżeń z powodu treści publikowanych w internecie wzrosła; mając na uwadze, że w 2000 i 2016 r. dwaj dziennikarze zajmujący się prawami człowieka zostali zabici w następstwie aktywnego zgłaszania naruszeń praw człowieka i krytykowania represyjnej polityki autorytarnego rządu Białorusi;
- AJ. mając na uwadze, że po wyborach prezydenckich reżim w jeszcze większym stopniu ograniczył wolność mediów oraz prawo ludzi do dostępu do informacji i dzielenia się nimi, blokując dostęp do internetu, przerywając drukowanie gazet, aresztując lokalnych dziennikarzy i zagranicznych korespondentów, którzy obserwowali lub relacjonowali demonstracje oraz krytykowali politykę państwa w dziedzinie środowiska lub wypowiadali się na temat pandemii COVID-19 na Białorusi, a także poddając ich torturom i nieludzkiemu traktowaniu; mając na uwadze, że na celowniku znaleźli się w szczególności dziennikarze relacjonujący usankcjonowane przez białoruski reżim ataki na pokojowo nastawionych demonstrantów, a kilku z tych dziennikarzy odniosło obrażenia; mając na uwadze, że państwowe stacje telewizyjne nie relacjonują trwających protestów ani aktów okrucieństwa popełnianych przez reżim Łukaszenki oraz są wykorzystywane do rozpowszechniania dezinformacji, atakowania i dyskredytowania Swiatłany Cichanouskiej, działaczy politycznych i pokojowo nastawionych protestujących; mając na uwadze, że dziennikarze w państwowych stacjach telewizyjnych po rezygnacji z pracy zostali zastąpieni propagandzistami z Rosji;
- AK. mając na uwadze, że niezależni dziennikarze współpracujący z zagranicznymi mediami i pracujący dla zagranicznych mediów są oskarżani z art. 22 ust. 9 kodeksu wykroczeń administracyjnych, który stanowi, że przyjmowanie korzyści finansowych od mediów, które nie są należycie zarejestrowane i akredytowane na Białorusi, jest niezgodne z prawem; mając na uwadze, że kanał Bielsat TV, który jest oficjalnie zarejestrowany w Polsce, nie został zarejestrowany na Białorusi, a jego działalność jest przedmiotem ciągłych nacisków i ataków, łącznie z brutalnymi zatrzymaniami jego dziennikarzy i grzywnami nakładanymi na ofiarodawców, które na dzień 18 czerwca 2020 r. wyniosły 101 791 USD;
- AL. mając na uwadze, że Rosja wywiera na Białoruś bezprecedensową presję, by pogłębić integrację w postaci państwa związkowego, ze szkodą dla suwerenności Białorusi, co prowadzi m.in. do trwającego impasu w kwestii przywozu ropy i gazu z Rosji;
- AM. mając na uwadze, że 26 lat władzy Łukaszenki to okres polityki podważającej suwerenność i niezależność kraju oraz osłabiającej tożsamość, dziedzictwo i kulturę Białorusi;
- AN. mając na uwadze, że z punktu widzenia bezpieczeństwa Białoruś jest ściśle związana z Rosją i zależna od niej oraz podejmuje działania stwarzające zagrożenie dla państw członkowskich, takie jak nietransparentne wspólne ćwiczenia wojskowe Zapad 2017, planowane wspólne ćwiczenia wojskowe Zapad 2021 i budowa niebezpiecznych obiektów jądrowych;
- AO. mając na uwadze, że po wybuchu masowych protestów Alaksandr Łukaszenka zwrócił się o pomoc do Rosji, aby zapewnić przetrwanie białoruskiego reżimu, oraz stara się odbudować swój wizerunek i poparcie publiczne, rozpowszechniając fałszywe informacje na temat zewnętrznych zagrożeń dla Białorusi ze strony zagranicznych podmiotów z Zachodu, intensyfikując pod tym pretekstem działania wojskowe i przemieszczając białoruskie siły do regionu Grodna przy granicy z Polską i Litwą, co stanowi bezpośrednie zagrożenie dla UE i jej państw członkowskich;
- AP. mając na uwadze, że Białoruś w partnerstwie z rosyjską korporacją ROSATOM buduje elektrownię jądrową w Ostrowcu, w nieuzasadnionej lokalizacji położonej jedynie 20 km od zewnętrznej granicy UE i 45 km od stolicy Litwy; mając na uwadze, że na budowie elektrowni jądrowej w Ostrowcu nie są przestrzegane międzynarodowe normy bezpieczeństwa jądrowego i dochodzi do poważnych naruszeń zasad bezpieczeństwa i poważnych incydentów, w tym do kontynuowania robót budowlanych pomimo pandemii COVID-19; mając na uwadze, że uruchomienie pierwszego reaktora elektrowni jądrowej w Ostrowcu było planowane przed wyborami prezydenckimi w sierpniu 2020 r., przed pełnym wdrożeniem zaleceń wynikających z testów wytrzymałościowych przeprowadzonych przez organy bezpieczeństwa jądrowego UE;

Środa, 21 października 2020 r.

- AQ. mając na uwadze, że trudna sytuacja gospodarcza, która jeszcze pogorszy się ze względu na strajki o zasięgu ogólnokrajowym oraz odmowę wszczęcia krajowego dialogu z ludnością Białorusi przez białoruski reżim, wskazuje na to, że model gospodarczy Białorusi osiągnął kres swoich możliwości oraz że kraj ten wchodzić może w okres przejściowy, w którym UE może odegrać kluczową rolę, zapewniając niezbędną równowagę;
- AR. mając na uwadze, że zaangażowanie białoruskiego społeczeństwa obywatelskiego wyraźnie rośnie, między innymi dzięki działaniom wspieranym przez UE i zacieśnianiu kontaktów międzyludzkich;
1. zaleca Radzie, Komisji oraz Wiceprzewodniczącemu Komisji / Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa:

Sytuacja po wyborach na Białorusi

- a) zdecydowanie poprze decyzję UE i państw członkowskich o nieuznawaniu sfałszowanych wyników wyborów ogłoszonych przez białoruską Centralną Komisję Wyborczą ze względu na poważne wątpliwości co do rzetelności tych wyborów, a także o nieuznaniu Alaksandra Łukaszenki za prawowitego prezydenta kraju po upływie jego kadencji, czyli po 5 listopada 2020 r.; potępić ogłoszenie się przez Alaksandra Łukaszenkę prezydentem Białorusi podczas nielegalnej ceremonii inauguracyjnej, która odbyła się w tajemnicy w dniu 23 września 2020 r.; wezwać Alaksandra Łukaszenkę do poszanowania woli ludności Białorusi i pokojowego ustąpienia; wezwać wszystkie państwa członkowskie do potępienia oszustwa wyborczego, tłumienia opozycji i społeczeństwa obywatelskiego, ograniczania praw człowieka, wolności wypowiedzi i wolności mediów oraz naruszania podstawowych demokratycznych wartości i praworządności;
- b) podkreślać, że wydarzenia te wpłyną na pogorszenie się stosunków na linii UE–Białoruś;
- c) jednoznacznie wspierać ludność Białorusi w uzasadnionych żądaniach dotyczących nowych, wolnych i uczciwych wyborów, które należy przeprowadzić w jak najkrótszym terminie, pod nadzorem OBWE i międzynarodowych niezależnych obserwatorów; podkreślać potrzebę znalezienia pokojowego i demokratycznego rozwiązania obecnego kryzysu, z udziałem niezależnych i wolnych mediów oraz silnego społeczeństwa obywatelskiego;
- d) domagać się pełnej zgodności procesów wyborczych na Białorusi ze standardami międzynarodowymi, zaleceniami OBWE oraz opiniami Komisji Weneckiej, a także zaapelować o zmianę ordynacji wyborczej Republiki Białorusi w celu wprowadzenia zasadniczych środków proceduralnych i prawnych zwiększających inkluzywność, uczciwość i przejrzystość na wszystkich etapach procesu wyborczego, a w szczególności w celu wprowadzenia jasnych i racjonalnych kryteriów i mechanizmów rejestracji kandydatów oraz weryfikacji podpisów, umożliwienia wprowadzenia do komisji wyborczych przedstawicieli wszystkich uczestników procesu wyborczego, a także zapewnienia wszystkim uczestnikom równego dostępu do mediów;
- e) zaapelować o przeprowadzenie wolnych i uczciwych wyborów, a następnie przejrzystego i inkluzywnego procesu reformy konstytucyjnej będącego przedmiotem konsultacji społecznych z wszelkimi właściwymi zainteresowanymi stronami społeczeństwa białoruskiego, który będzie stanowił ważną okazję do wprowadzenia prawdziwych zmian, w tym zmian dotyczących podstawowych praw i wolności obywatelskich, które zaradziłyby słabościom obecnego systemu politycznego, zapewniłyby przejrzystość i pluralizm procesu wyborczego oraz reprezentację ludności białoruskiej w demokratycznie wybranym parlamencie, a także umożliwiłyby ludności białoruskiej aktywny udział w życiu politycznym i procesach politycznych;
- f) wezwać władze do zwiększenia przejrzystości, usunięcia arbitralnych barier, z powodu których od 2000 r. na Białorusi nie zarejestrowano żadnej nowej partii politycznej, do umożliwienia rejestracji partii politycznych, organizacji religijnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i niezależnych związków zawodowych oraz do położenia kresu restrykcjom wobec istniejących organizacji i prześladowaniu politycznych przeciwników reżimu;
- g) zwrócić uwagę, że Swiatłana Cichanouska, która według niezależnych badań socjologicznych zdobyła ponad połowę głosów w wyborach prezydenckich w 2020 r., w oczach ludności Białorusi jest prezydentem elektem;
- h) uznać Radę Koordynacyjną powstałą z inicjatywy Swiatłany Cichanouskiej za prawowity organ reprezentujący ludność domagającą się zmian demokratycznych i wolności na Białorusi oraz nalegać, aby białoruski reżim nawiązał z nią dialog; potępić prześladowanie członków Rady Koordynacyjnej i domagać się wstrzymania wszystkich działań prawnych podejmowanych przez władze względem członków Rady oraz uwolnienia wszystkich zatrzymanych i aresztowanych członków Rady;

Środa, 21 października 2020 r.

- i) wspierać starania Rady Koordynacyjnej na rzecz pokojowego i demokratycznego przejścia władzy w drodze inkluzywnego krajowego dialogu między białoruskim rządem a opozycją, społeczeństwem obywatelskim i Radą Koordynacyjną, z udziałem przedstawicieli Kościołów jako szanowanych i neutralnych mediatorów; zapewniać wszelką pomoc konieczną do usprawnienia organizacji i funkcjonowania Rady Koordynacyjnej;
- j) zachęcać i dążyć do utworzenia w Brukseli niezależnego centrum na rzecz demokratycznej Białorusi między innymi stolicami, którego celem byłoby rozpowszechnianie informacji i propagowanie działań dotyczących procesów demokratycznych na Białorusi;
- k) nalegać, by Alaksandr Łukaszenka przyjął propozycję dotyczącą poprowadzenia przez obecnego i przyszłego urzędującego przewodniczącego OBWE dialogu krajowego w celu wyprowadzenia Białorusi z kryzysu politycznego i uregulowania napiętej sytuacji panującej w kraju, a także zadbać o to, aby UE udzieliła OBWE konkretnej pomocy w odegraniu się z zaproponowanej roli mediatora;
- l) domagać się natychmiastowego zaprzestania stosowania przemocy, okrutnych represji, tortur i ataków wobec pokojowo nastawionych protestujących; potępić oświadczenia, takie jak to wydane 12 października 2020 r. przez białoruskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, w którym grozono użyciem przeciwko pokojowym demonstrantom specjalnego sprzętu i śmiertelnej broni; zaapelować o przeprowadzenie pełnego dochodzenia na szczeblu unijnym lub międzynarodowym w sprawie przestępstw przeciwko ludności Białorusi popełnianych przez organy ścigania reżimu Łukaszenki oraz wezwać władze do zapewnienia wszystkim ofiarom naruszeń praw człowieka i nadużyć dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz do zagwarantowania im prawa do skutecznego środka odwoławczego;
- m) dokonać przeglądu i aktualizacji załącznika III do rozporządzenia Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. ⁽⁸⁾ dotyczącego środków ograniczających wobec Białorusi, zawierającego wykaz sprzętu, który mógłby być wykorzystany do wewnętrznych represji na Białorusi, dodając do tego wykazu drony obserwacyjne;
- n) potępić taktykę stosowaną przez białoruski reżim w celu rozbicia Rady Koordynacyjnej, polegającą na zastraszaniu i wydalaniu z Białorusi członków Rady, a także polityków i działaczy opozycji, aby odsunąć ich od wewnętrznych procesów politycznych;
- o) wezwać Białoruś do natychmiastowego i bezwarunkowego wycofania wszelkich zarzutów wobec wszystkich więźniów politycznych oraz wszystkich członków społeczeństwa obywatelskiego, dziennikarzy, a także wszelkich innych osób, które zostały arbitralnie zatrzymane przed kampanią wyborczą, w jej trakcie oraz po jej zakończeniu; domagać się pełnego przywrócenia i poszanowania praw człowieka i wolności, w tym wolności prasy, wolności zgromadzeń oraz innych wolności politycznych i obywatelskich na Białorusi;
- p) pochwalać działania podejmowane przez pracowników licznych fabryk i instytucji w całym kraju, którzy dołączyli do protestów na różne sposoby, między innymi strajkując, oraz zapewniać niezbędne wsparcie osobom, które zostały ukarane przez reżim za korzystanie ze ich demokratycznych praw;
- q) zareagować na problemy, przed jakimi stoją niezależne związki zawodowe, między innymi na odmowę rejestracji, umotywowane politycznie ściganie ich przywódców i zmuszanie nowo zatrudnianych pracowników do przystępowania do związków zawodowych kontrolowanych przez państwo;
- r) pilnie obserwować aresztowania, zniknięcia i nękanie kandydatów, protestujących, działaczy i niezależnych dziennikarzy oraz podejmować działania następcze wobec białoruskich władz w takich przypadkach;
- s) nadal ściśle monitorować przypadki aresztowań i zniknięć na Białorusi, zwracać uwagę białoruskich władz na takie przypadki oraz żądać podejmowania odpowiednich i natychmiastowych działań; uruchomić ukierunkowany unijny program pomocy, aby zapewnić pomoc ofiarom represji politycznych i przemocy ze strony policji, a w szczególności dostęp do porad prawnych, pomocy materialnej i medycznej oraz rehabilitacji;
- t) nalegać na przeprowadzenie niezależnych i skutecznych dochodzeń w sprawie związanych z protestami zgonów Alaksandra Tarajkouskiego, Alaksandra Wichora, Arcioma Parukoua, Hienadzia Szutaua i Kanstancina Szyszmaoua, morderstw działaczy opozycji politycznej Juryja Zacharanki, Anatola Krasouskiego i Wiktara Hanczara w 1999 r. oraz losu i miejsca pobytu dziennikarza Dzmityrja Zawadskiego zaginionego w 2000 r.;
- u) apelować do Białorusi o wprowadzenie do kodeksu karnego ścisłej definicji tortur zgodnej z międzynarodowymi normami praw człowieka oraz o zapewnienie karania takich przypadków sankcjami, a także o wprowadzenie zmian w przepisach w celu uznania wymuszonego zaginięcia za przestępstwo;

⁽⁸⁾ Dz.U. L 134 z 20.5.2006, s. 1.

Środa, 21 października 2020 r.

- v) apelować do władz o poprawę dostępu do opieki zdrowotnej, jej dostępności i jakości w miejscach zatrzymań, w szczególności biorąc pod uwagę pandemię COVID-19, a także poprawę warunków pracy personelu medycznego, uwzględniając doniesienia na temat działań policji polegających na uniemożliwianiu udzielania pomocy rannym protestującym i aresztowaniu pracowników medycznych;
- w) nałożyć sankcje uzgodnione przez unijnych ministrów spraw zagranicznych i Radę Europejską najszybciej, jak to możliwe, w ścisłym porozumieniu z partnerami międzynarodowymi;
- x) poszerzyć grono osób objętych sankcjami, włączając do niego Alaksandra Łukaszenkę oraz wielu urzędników wysokiego i średniego szczebla, a także członków Centralnej Komisji Wyborczej Białorusi, którzy są odpowiedzialni za sfałszowanie wyników wyborów prezydenckich na Białorusi lub przyczynili się do ich sfałszowania oraz są odpowiedzialni za naruszenia praw obywatelskich i praw człowieka lub przyczynili się do takich naruszeń; lista ta powinna być stosowana przez całą UE oraz stale aktualizowana i poszerzana współmiernie do przestępstw popełnianych przez reżim Łukaszenki;
- y) nałożyć zakaz wydawania wiz i sankcje finansowe, między innymi zamrażanie aktywów, na przedstawicieli reżimu, osoby objęte sankcjami i członków ich rodzin;
- z) jak najszybciej uruchomić i wdrożyć mechanizm sankcji UE za naruszenia praw człowieka umożliwiające stosowanie sankcji podobnych do przewidzianych w przyjętej w USA ustawie Magnickiego wobec osób i przedsiębiorstw zaangażowanych w poważne naruszenia praw człowieka i odpowiedzialnych za inne przestępstwa oraz zastosować je wobec białoruskich urzędników, w tym oficerów śledczych i sędziów prowadzących sprawy karne przeciwko więźniom politycznym, oraz wobec innych osób i przedsiębiorstw zaangażowanych w brutalne tłumienie pokojowych zgromadzeń służących zbieraniu podpisów, a także i protestów na Białorusi, w tym w torturowanie i brutalne traktowanie zatrzymanych i więźniów politycznych;
- aa) rozważyć możliwość nałożenia na Białoruś sankcji sektorowych, które mogłyby zwiększyć naciski na reżim, nie wywołując jednocześnie długofalowych niekorzystnych skutków dla ludności;
- ab) wyrażać zobowiązanie do niezależności, suwerenności i integralności terytorialnej Białorusi; zdecydowanie odrzucać wszelkie ukryte lub jawne ingerencje zewnętrzne ze strony państw trzecich, w tym Federacji Rosyjskiej, w szczególności w białoruskie media państwowe i siły bezpieczeństwa; podkreślać, że białoruskie protesty są prodemokratyczne i nie mają charakteru geopolitycznego; powtarzać, że Unia Europejska będzie otwarta na dalszy rozwój stosunków z tym krajem, zarówno dwustronnych, jak i w ramach Partnerstwa Wschodniego, ale tylko pod warunkiem, że Białoruś spełni wszystkie wcześniej uzgodnione warunki związane z demokracją, praworządnością, wolnymi i uczciwymi wyborami, prawem międzynarodowym, prawami człowieka i podstawowymi wolnościami;
- ac) wezwać Federację Rosyjską, by nie angażowała się w żadne działania, które zagrażałyby suwerenności i integralności terytorialnej Białorusi; wyrazić obawy dotyczące wykorzystywania przez Rosję negocjacji dotyczących ciągłości dostaw ropy i gazu na Białoruś jako środka nacisku politycznego; publicznie zwracać uwagę na hybrydowe ingerencje Federacji Rosyjskiej w formie delegowania tzw. ekspertów medialnych do białoruskich mediów państwowych oraz doradców do agencji wojskowych i organów ścigania Białorusi, potępiać takie działania oraz zniechęcać do ich kontynuowania; ostrzegać przed wszelkimi próbami militaryzacji sytuacji oraz prowokowania napięć w krajach sąsiednich;
- ad) potępić oskarżenie przez Białoruś Swiatłany Cichanouskiej o rzekomo publiczne nawoływanie do naruszenia bezpieczeństwa kraju i przejęcia władzy, a także potępić decyzję Federacji Rosyjskiej o umieszczeniu jej nazwiska w międzypaństwowym wykazie osób poszukiwanych;
- ae) podkreślać, że ćwiczenia wojskowe białoruskich sił zbrojnych przeprowadzone pod koniec sierpnia 2020 r. na granicy z Litwą i Polską, po których nastąpiła wroga i nierzetelna kampania informacyjna, niepotrzebnie doprowadziły do wzrostu napięć i dalszej utraty zaufania;
- af) przyznać, że choć polityka krytycznego zaangażowania prowadzona przed sfałszowanymi wyborami prezydenckimi z 9 sierpnia 2020 r. przyniosła pewne zmiany w stosunkach dwustronnych, to postępy w kluczowych obszarach demokracji, praworządności, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności – w tym wolności słowa i wypowiedzi oraz wolności mediów, a także praw pracowniczych – oraz w odniesieniu do społeczeństwa obywatelskiego zostały zaprzepaszczone w czasie wyborów i po ich zakończeniu, sytuację społeczno-ekonomiczną cechują niski poziom dochodów gospodarstw domowych i wysoka stopa bezrobocia, a gospodarka znajduje się w stagnacji i pozostaje pod niekorzystnym wpływem przedsiębiorstw państwowych i korupcji; w miarę przyjmowania przez UE coraz bardziej indywidualnego podejścia do Partnerstwa Wschodniego rozważyć zastosowanie zasady „mniej za mniej” w przypadku dalszego pogarszania się sytuacji w dziedzinie praw człowieka, co jednak nie powinno mieć wpływu na zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, obrońców praw człowieka, niezależnych mediów

Środa, 21 października 2020 r.

oraz ludności Białorusi ani na wsparcie dla nich, ponieważ – wręcz przeciwnie – zachodzi konieczność dalszego zwiększania wsparcia politycznego, finansowego, technologicznego i informacyjnego przez realizację zasady „więcej za więcej” oraz zachęcania do większego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w inicjatywy i projekty na Białorusi wspierane przez UE, inne organizacje międzynarodowe i poszczególne kraje;

- ag) przeprowadzić wszechstronny przegląd polityki wobec Białorusi, poświęcając szczególną uwagę wsparciu ze strony UE dla społeczeństwa obywatelskiego i ludności Białorusi, z uwzględnieniem różnych scenariuszy rozwoju sytuacji w kraju, a także zawiesić negocjacje w sprawie priorytetów partnerstwa UE–Białoruś do czasu przeprowadzenia wolnych i uczciwych wyborów prezydenckich na Białorusi; nalegać, by UE pozostała zjednoczona i wytrwała w reakcji na sytuację na Białorusi po wyborach prezydenckich;
- ah) z zadowoleniem przyjąć oświadczenie Rady do Spraw Zagranicznych z 12 października 2020 r., w którym wyrażono gotowość UE do wspierania pokojowych przemian demokratycznych i stosowania różnorodnych instrumentów zgodnych z Partnerstwem Wschodnim, w tym uruchomienia kompleksowego planu wsparcia gospodarczego;
- ai) poprzeć inicjatywę zorganizowania misji wysokiego szczebla na Białoruś, w skład której wejdą byli szefowie państw lub rządów, których zadaniem będzie położenie kresu przemocy, pomoc w uwolnieniu więźniów politycznych i innych więźniów oraz zbadanie wszelkich możliwości – na szczeblu krajowym i międzynarodowym – stworzenia sprzyjających warunków dla inkluzywnego dialogu politycznego na Białorusi;
- aj) potępić działania podjęte przez władze białoruskie przeciwko ambasadom Litwy i Polski w Mińsku, a mianowicie ich żądania, by odwołać ambasadorów Litwy i Polski oraz ograniczyć personel dyplomatyczny ich ambasad; zadbać o skoordynowaną i jednolitą odpowiedź ze strony państw członkowskich UE; w tym kontekście z zadowoleniem przyjąć gesty solidarności wyrażane przez te państwa członkowskie, które postanowiły wezwać swoich ambasadorów na konsultacje;
- ak) zaoferować rozwiązanie alternatywne w postaci wzmocnionej i o wiele ściślejszej współpracy z Białorusią, obejmującej także znacznie zwiększone zaangażowanie finansowe i techniczne ze strony UE, o ile zmiany demokratyczne, w tym nowe wybory, staną się faktem;
- al) opracować kompleksowy program dla Białorusi po przeprowadzeniu nowych wyborów prezydenckich i zorganizować konferencję darczyńców na rzecz demokratycznej Białorusi, z udziałem międzynarodowych instytucji finansowych, państw grupy G-7, państw członkowskich i instytucji UE oraz innych podmiotów gotowych do zadeklarowania pakietu finansowego o wartości wielu miliardów euro w celu wsparcia przyszłych reform i restrukturyzacji gospodarki;
- am) natychmiast wstrzymać wypłaty jakiegokolwiek unijnej pomocy finansowej na rzecz nieprawowitych władz białoruskich oraz unikać finansowania projektów rządowych i kontrolowanych przez państwo, w tym projektów partnerskich i projektów współpracy transgranicznej, a także kierowania pomocy lub finansowania przeznaczonego dla społeczeństwa obywatelskiego za pośrednictwem takich podmiotów; określić jasne warunki w celu zagwarantowania, by unijne wsparcie finansowe dla Białorusi nie trafiało do przedstawicieli reżimu lub nie służyło do sankcjonowania jego działań, chyba że reżim powstrzyma się od wszelkich represji, otworzy się na dialog z obywatelami oraz umożliwi przeprowadzenie nowych, wolnych i uczciwych wyborów;
- an) dopilnować, by dodatkowe wsparcie w wysokości 53 mln EUR spełniło potrzeby ludności Białorusi, a zatem oprócz pomocy związanej z COVID-19 umożliwiło leczenie na Białorusi osób, które zostały ranne lub doznały traumy w wyniku brutalnych ataków na protestujących, a w najpoważniejszych przypadkach by ułatwiało i umożliwiało ich leczenie i powrót do zdrowia w państwach członkowskich; wyrazić poparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i działaczy, również tych, którzy działają na wygnaniu, organizacji pomocowych i prawników świadczących usługi prawne na rzecz ofiar białoruskiego reżimu, dla dokumentowania i badania naruszeń praw człowieka oraz dla strajkujących białoruskich pracowników i niezależnych związków zawodowych, niezależnych mediów i dziennikarstwa śledczego;
- ao) opracować strategię dystrybucji środków finansowych UE we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i demokratycznymi przedstawicielami ludności Białorusi, unijnymi i międzynarodowymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz instytucjami mającymi doświadczenie we współpracy z Białorusią;
- ap) nalegać, by programy wsparcia wdrażane przez EBI, EBOR, Bank Światowy, ONZ i inne organizacje międzynarodowe były dodatkowo uzależnione od poprawy sytuacji w zakresie praw człowieka i demokracji oraz od przestrzegania międzynarodowych norm bezpieczeństwa jądrowego; odnotować i uwzględnić, że obecnie programy wdrażane we

Środa, 21 października 2020 r.

- współpracy między tymi organizacjami międzynarodowymi a strukturami państwowymi na Białorusi zazwyczaj nie mają w swoich organach zarządzających niezależnych interesariuszy, co nie tylko sprawia, że osiągnięcia tych programów są wątpliwe, ale także przyczynia się do wypierania organizacji społeczeństwa obywatelskiego ze struktury współpracy z UE przez państwowe organizacje publiczne (sponsorowane przez rząd organizacje pozarządowe, tzw. GONGO);
- aq) z zadowoleniem przyjąć liczne akty solidarności z ludnością Białorusi, w tym zbieranie funduszy oraz pomoc charytatywną i humanitarną; w tym względzie potępić zatrzymanie transportu pomocy humanitarnej zorganizowanego przez NSZZ Solidarność;
  - ar) popierać działania europejskich fundacji politycznych na rzecz wzmacniania rozwoju i roli obywateli w kształtowaniu spraw publicznych i wzmacnianiu pozycji przyszłych przywódców politycznych na Białorusi;
  - as) przypomnieć białoruskim władzom, że UE zareagowała szybko i odpowiedziała na pilne potrzeb tego kraju podczas pandemii COVID-19, uruchamiając ponad 60 mln EUR na pomoc w zaspokajaniu najpilniejszych potrzeb, takich jak wsparcie dla sektora zdrowia i słabszych społeczności, a także krótkoterminowych potrzeb w celu wsparcia ożywienia społecznego i gospodarczego;
  - at) nalegać, by wszelkie unijne wsparcie makrofinansowe na rzecz łagodzenia skutków ekonomicznych pandemii COVID-19 było uzależnione od spełnienia surowych kryteriów politycznych i gospodarczych, w szczególności związanych z demokracją i prawami człowieka, zwłaszcza z położeniem kresu represjom politycznym i uwolnieniem wszystkich więźniów politycznych; zwrócić uwagę na obawy dotyczące bezpieczeństwa jądrowego zgłaszane przez niektóre państwa członkowskie i zagrożenia wynikające ze współpracy wojskowej między Białorusią a Rosją, oraz nalegać na podejmowanie odpowiednich środków w celu zwalczania wirusa i ochrony ludności;
  - au) nalegać, by takie wsparcie było ściśle monitorowane w celu zapobiegania niewłaściwemu wykorzystaniu unijnych środków finansowych, na przykład finansowania eksperymentalnych leków lub szczepionek;
  - av) podkreślić konieczność zareagowania na działania białoruskiego reżimu podejmowane w celu rozpowszechniania dezinformacji, przedstawiające wsparcie unijne jako wsparcie dla reżimu; wyrażać obawy w związku z rozpowszechnianiem fałszywych informacji i dezinformacji na Białorusi podczas pandemii COVID-19 oraz zachęcać zarówno białoruskie władze, jak i UE do opracowania szczególnych programów zwalczania dezinformacji i propagandy;
  - aw) wezwać władze białoruskie do publicznego uznania zagrożenia w postaci pandemii COVID-19, wzmocnienia systemu opieki zdrowotnej, zapewniania obywatelom odpowiednich, ratujących życie informacji na temat pandemii w przejrzysty i inkluzywny sposób, wdrożenia zaleceń misji ekspertów WHO na Białorusi z kwietnia 2020 r., poprawy warunków pracy personelu medycznego oraz poprawy dostępu do opieki zdrowotnej, jej dostępności i jakości, w tym również w miejscach zatrzymań;
  - ax) nadal traktować kwestię bezpieczeństwa jądrowego jako poważny problem dla UE z uwagi na potencjalnie katastrofalne skutki awarii dla całego regionu; zająć się w trybie pilnym kwestią elektrowni jądrowej w Ostrowcu, która wkrótce zostanie uruchomiona i otrzymała pierwszą dostawę paliwa jądrowego z Rosji, które załadowano już do pierwszego reaktora, a trwają dalsze przygotowania techniczne do rozpoczęcia wytwarzania energii elektrycznej w listopadzie 2020 r.;
  - ay) domagać się odroczenia planowanego uruchomienia elektrowni jądrowej w Ostrowcu do czasu spełnienia międzynarodowych norm bezpieczeństwa jądrowego, przeprowadzenia obowiązkowych wysłuchań publicznych i ustabilizowania się sytuacji politycznej na Białorusi, biorąc pod uwagę liczne nierozwiązane problemy w zakresie bezpieczeństwa jądrowego stwierdzone podczas testów wytrzymałościowych, brak ostatecznej opinii na temat bezpieczeństwa elektrowni, niewystarczającą pojemność magazynowania wypalonego paliwa jądrowego i rezerwy energii oraz aktualną niestabilną sytuację na Białorusi komplikującą działania podejmowane w razie awarii, której ryzyko wzrasta podczas uruchamiania reaktora;
  - az) wyrazić obawy, że Białoruś nie wdroży wszystkich zaleceń wynikających z testów wytrzymałościowych przeprowadzonych przez organy bezpieczeństwa jądrowego UE przed uruchomieniem pierwszego reaktora elektrowni jądrowej w Ostrowcu, zauważając również, że elektrownia jądrowa w Ostrowcu jest budowana bez zapewnienia wtórnej rezerwy kontrolnej koniecznej do jej bezpiecznego funkcjonowania;

Środa, 21 października 2020 r.

- ba) domagać się pełnego poszanowania międzynarodowych norm bezpieczeństwa jądrowego i środowiskowego, przejrzystej, inkluzywnej i konstruktywnej współpracy z organami międzynarodowymi oraz zapewnienia dostępu i możliwości monitorowania niezależnym organizacjom środowiskowym na Białorusi w odniesieniu do elektrowni jądrowej w Ostrowcu, a także uzależnienia wypłaty unijnego wsparcia finansowego od spełnienia tych wymogów; wspierać wysiłki na rzecz zapewnienia europejskiej solidarności w kwestii zakazu importu energii z elektrowni jądrowej w Ostrowcu na rynek UE;

Prawa człowieka i wolność mediów

- bb) pochwalić ludność Białorusi za jej odwagę i determinację oraz zdecydowanie wspierać jej pragnienie osiągnięcia zmian demokratycznych, sprawiedliwości społecznej i wolności oraz oparcia przyszłości kraju na zasadach demokracji, praworządności i prawach człowieka, aby zapewnić wolność, niezależność, suwerenność i dobrobyt Republiki Białorusi;
- bc) podkreślać konieczność zmiany przepisów krajowych Republiki Białorusi w celu zapewnienia podstawowych praw i wolności obywatelskich, takich jak wolność zgromadzeń, zrzeszania się, wypowiedzi i opinii oraz wolność mediów, a także zgodności z umowami międzynarodowymi i wytycznymi OBWE w sprawie wolności pokojowego gromadzenia się; wezwać Białoruś do pełnej współpracy ze sprawozdawczynią ONZ ds. sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi, w tym również w ramach wizyt na Białorusi, a także z Komitetem ONZ przeciwko Torturom i Komitetem Praw Człowieka ONZ, aby przeprowadzić długo oczekiwane reformy mające na celu ochronę praw człowieka, wzmocnienie demokracji oraz rozwiązanie kwestii tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania osób zatrzymanych na Białorusi;
- bd) potępić obecne stosowanie kary śmierci na Białorusi i kontynuować współpracę z władzami Białorusi na rzecz moratorium stanowiącego pierwszy krok w kierunku trwałego zniesienia kary śmierci oraz, w oczekiwaniu na jej zniesienie, działać w kierunku ustanowienia skutecznego prawa do odwołania się od kary śmierci; zachęcać do pobudzenia debaty publicznej na temat zniesienia kary śmierci, torując drogę dla ewentualnego przyszłego referendum w tej kwestii;
- be) potępić ciągle zastraszanie i prześladowanie obrońców praw człowieka, opozycjonistów, w tym kandydatów na prezydenta, ich zwolenników i członków rodzin, pokojowo nastawionych protestujących, działaczy społeczeństwa obywatelskiego, obserwatorów wyborczych, ekologów, przywódców religijnych, sportowców, studentów i naukowców oraz niezależnych dziennikarzy i blogerów, w szczególności taktykę doprowadzania do ich zniknięć i nakładania wysokich grzywien przez władze; domagać się od Białorusi położenia kresu tym represjom i zagwarantowania tym osobom możliwości prowadzenia działań bez obawy o represje i bez ograniczeń; potępić uciszanie i zastraszanie lekarzy, personelu medycznego i innych osób otwarcie mówiących o rozprzestrzenianiu się COVID-19 na Białorusi i ostrzegających przed tą chorobą;
- bf) zwrócić uwagę na próby ograniczania działalności i uciszania członków Centrum Obrony Praw Człowieka „Wiasna”, w szczególności Alaksandra Burakoua, Alesia Burakoua, Ramana Kisliaka, Uładzimira Wialiczkina, Aleny Masliukowej, Andreja Miadźwiedzieua i Siarhieja Laciniego, oraz wezwać do zaprzestania zatrzymywania, ścigania i zastraszania tych osób i członków ich rodzin;
- bg) dostrzegać efekt mrozący represji dla społeczeństwa obywatelskiego oraz ważną rolę obrońców praw człowieka w zapewnianiu niezależnego monitorowania, w szczególności podczas wyborów;
- bh) potępić działania białoruskiego reżimu ukierunkowane na uniemożliwienie wjazdu na terytorium kraju krytycznie do niego nastawionym Białorusinom, między innymi zwierzchnikowi kościoła katolickiego na Białorusi arcybiskupowi Tadeuszowi Kondrusiewiczowi, a także niezależnym dziennikarzom, obrońcom praw człowieka oraz przedstawicielom społeczności międzynarodowej, w tym posłom do Parlamentu Europejskiego;
- bi) opracować jasną procedurę i rozwijać zdolności wśród państw członkowskich w celu przyspieszenia rozpatrywania i wydawania wiz Schengen oraz utworzenia korytarza humanitarnego dla białoruskich obywateli w przypadkach pilnego zapotrzebowania na pomoc medyczną i poszukiwania schronienia ze względów politycznych;
- bj) potępić nieustanną dyskryminację i stygmatyzację osób z niepełnosprawnościami, osób żyjących z HIV, mniejszości, osób LGBTQI i rodzin osób zatrzymanych w całej Białorusi, a także zaapelować o powołanie niezależnej krajowej instytucji praw człowieka, opracowanie nowego planu działania w zakresie praw człowieka oraz przyjęcie kompleksowych przepisów antydyskryminacyjnych;

Środa, 21 października 2020 r.

- bk) przypomnieć, że Republika Białorusi ratyfikowała Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych, zgodnie z którym przepisy krajowe muszą gwarantować wszystkim osobom równą i skuteczną ochronę przed dyskryminacją z dowolnej przyczyny: rasy, koloru skóry, płci, języka, religii, przekonań politycznych i innych, pochodzenia krajowego lub społecznego, stanu posiadania i urodzenia lub innych okoliczności; wyrazić obawę, że świadomość i wiedza na temat paktu wśród urzędników rządowych, sędziów, prokuratorów i prawników nadal jest ograniczona; wezwać białoruskie władze do usprawnienia systemu edukacji i rozpowszechniania informacji w mediach w celu kształtowania tolerancyjnych postaw wobec szczególnie wrażliwych grup;
- bl) wezwać do skutecznego przeciwdziałania utrzymującym się stereotypom i dyskryminacji względem kobiet między innymi poprzez poprawę warunków ich pracy, umożliwienie im dostępu do wszystkich sektorów zatrudnienia, zmniejszenie nierówności płacowych oraz wspieranie zaangażowania politycznego kobiet; uwzględnić równość płci w stosunkach UE z Białorusią;
- bm) podnieść kwestię dyskryminacji osób posługujących się językiem białoruskim na Białorusi oraz wspierać inicjatywy ukierunkowane na promowanie powszechniejszego używania języka białoruskiego w edukacji, życiu publicznym i kulturalnym oraz w mediach;
- bn) potępić powszechne stosowanie pracy przymusowej, która w niewspółmierny sposób dotyka szczególnie wrażliwe kategorie osób, w tym pracowników przedsiębiorstw państwowych i administracji, studentów, osoby przetrzymywane w tzw. ośrodkach pracy, więźniów i poborowych; wezwać Białoruś do uchylenia wszystkich przepisów, które zezwalają na pracę przymusową, oraz do zaprzestania zmuszania ludności Białorusi do udziału w corocznym dniu prac społecznych;
- bo) zająć się kwestią niewspółmierności kar w systemie prawnym Białorusi, w szczególności art. 328 kodeksu karnego, na mocy którego nieletni są karani za przestępstwa narkotykowe bez użycia przemocy niewspółmiernie długimi karami pozbawienia wolności;
- bp) zachęcać do dalszego dialogu między UE a Białorusią dotyczącego praw człowieka, podkreślając jednak, że jego rzeczywista użyteczność wynika nie tylko z kontaktów instytucjonalnych, ale również z wymiernych postępów, które według uczestniczących w nim białoruskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego nie mają miejsca;
- bq) monitorować wolność mediów na Białorusi oraz wspierać niezależne media, blogerów i dziennikarzy, w tym osoby, które współpracują niezależnie z niezarejestrowanymi mediami zagranicznymi oraz mediami z siedzibą w Polsce, takimi jak Bielsat TV, Europejskie Radio dla Białorusi i Radio Racja, a także zapewnić tym osobom bezpieczne środowisko pracy, gdyż często są ważnym źródłem informacji zarówno dla Białorusi, jak i o Białorusi oraz zapewniają bardzo potrzebny kanał wyrażania alternatywnych poglądów;
- br) zdecydowanie potępić tłumienie komunikacji w internecie i mediów, blokady dróg i zastraszanie dziennikarzy oraz masowe odbieranie im akredytacji w celu powstrzymania przepływu informacji na temat sytuacji w kraju, a także odmawianie możliwości wjazdu na Białoruś międzynarodowym mediom, parlamentarzystom lub członkom rządu demokratycznego społeczeństwa;
- bs) potępić decyzję białoruskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych o cofnięciu wszystkich akredytacji dziennikarzom pracującym dla zagranicznych organizacji medialnych i relacjonującym trwające w tym kraju protesty, pod pretekstem aktualizacji procedur akredytacji;
- bt) pochwalać działania dziennikarzy i pracowników mediów publicznych, którzy pomimo represji i skierowanych przeciwko nim gróźb pozostali wierni etosowi dziennikarskiemu i nadal wspierali opozycję demokratyczną, za co zostali zwolnieni z pracy; dostrzegać pracę niezależnych mediów, w tym inicjatywy Karta'97, telewizji Bielsat, Radia Swoboda i innych; wykorzystać Europejski Fundusz na rzecz Demokracji i inne instrumenty, aby wspierać media i dziennikarzy represjonowanych przez reżim;
- bu) czujnie przeciwdziałać rozpowszechnianiu przez białoruskie media państwowe propagandowych narracji i dezinformacji oskarżających UE i jej państwa członkowskie o ingerencję w procesy przebiegające na Białorusi i stwarzanie rzekomego zagrożenia dla integralności terytorialnej Białorusi, a także wszelkim zagrożeniom hybrydowym ze strony podmiotów trzecich; zaapelować o usunięcie ze stanowisk rzekomych dziennikarzy przysłanych z Rosji w miejsce pracowników, którzy zrezygnowali z pracy w białoruskich państwowych stacjach telewizyjnych;

Środa, 21 października 2020 r.

Współpraca gospodarcza i sektorowa

- bv) przypomnieć Białorusi, że UE jest dla niej drugim co do wielkości partnerem handlowym i że zacieśnienie stosunków gospodarczych może przynieść bardzo potrzebną równowagę w handlu zewnętrznym Białorusi, który nadal jest bardzo uzależniony od Rosji i Eurazjatyckiej Unii Gospodarczej;
- bw) podkreślać, jak ważne jest kontynuowanie procesu przystąpienia Białorusi do Światowej Organizacji Handlu (WTO), co zachęci do modernizacji i dywersyfikacji gospodarki, przyczyni się do stworzenia stabilniejszego otoczenia biznesowego w kraju oraz przyniesie poluzowanie zasad wymiany handlowej z UE;
- bx) odnotować, że prezydent Chin jako pierwszy pogratulował Alaksandrowi Łukaszence zwycięstwa w wyborach; wyrazić obawę dotyczącą zwiększania chińskich inwestycji w strategiczną infrastrukturę oraz ostrzegać przed efektem zależności, jaki może to wywołać dla Białorusi;
- by) zwrócić uwagę, że białoruska gospodarka jest w stanie stagnacji, a ponad jedna piąta ludności Białorusi żyje poniżej granicy bezwzględnego ubóstwa, a liczba ta wzrasta ze względu na kryzys związany z COVID-19; zwrócić uwagę, że wynagrodzenie minimalne na Białorusi wynosi 375 rubli białoruskich miesięcznie, czyli 137 EUR, a kraj ten doświadcza kryzysu demograficznego w postaci zmniejszania się liczby ludności w wieku produkcyjnym i masowej emigracji zarobkowej z Białorusi;
- bz) zwrócić uwagę na szkodliwe skutki dla białoruskiej gospodarki wynikające z odmowy nawiązania dialogu z ludnością przez białoruski reżim, a w szczególności trwających obecnie ogólnokrajowych strajków w przedsiębiorstwach państwowych, strajków nauczycieli, pracowników socjalnych i osób zawodowo związanych z kulturą; zwrócić uwagę także na szkodliwe skutki dla sektora technologii informacyjnych, który może nie powrócić do wcześniejszego poziomu;
- ca) wyrazić ubolewanie, że białoruskie władze nie wykazują gotowości do stosowania się do zaleceń międzynarodowych instytucji finansowych, takich jak Bank Światowy i MFW, ani do wdrażania reform ograniczających dużą liczbę przedsiębiorstw państwowych, reformujących sektor przedsiębiorstw, promujących przedsiębiorczość, wspierających MŚP, ograniczających dług publiczny, przenoszących rzeczywiste koszty utrzymania na ludność i poprawiających warunki na rynku pracy;
- cb) wyrażać obawy dotyczące regulacji państwowych godzących w sektor prywatny, w szczególności wymogu wypłaty minimalnego wynagrodzenia nie niższego niż średnie wynagrodzenie w 10 najprężniej działających przedsiębiorstwach państwowych;
- cc) wyrażać obawy dotyczące utrzymującej się na dużą skalę systemowej korupcji w białoruskich instytucjach publicznych i przedsiębiorstwach państwowych, zachęcać do prowadzenia dochodzeń antykorupcyjnych i kampanii informacyjnych oraz wspierać takie dochodzenia i kampanie, zgłaszać obawy dotyczące nękania i prześladowania dziennikarzy relacjonujących afery korupcyjne oraz domagać się zapewnienia bezpieczeństwa dziennikarzom śledczym i sygnalistom;
- cd) domagać się przeprowadzenia kompleksowego dochodzenia w sprawie przepływów finansowych rodziny Alaksandra Łukaszewicza i jego współpracowników, w tym działalności zagranicznej białoruskich przedsiębiorstw państwowych, a także zmów korupcyjnych w białoruskich przedsiębiorstwach;
- ce) z zadowoleniem przyjąć i wspierać dywersyfikację energetyczną Białorusi oraz zmniejszanie uzależnienia tego kraju od Rosji dzięki importowi ropy naftowej i gazu od nowych dostawców, w tym przez terytorium UE; zachęcać dodatkowo do większej dbałości o zrównoważenie środowiskowe oraz do rozwoju alternatywnych źródeł energii;
- cf) podkreślić wagę, jaką UE przywiązuje do walki ze zmianą klimatu, w szczególności poprzez wdrożenie Europejskiego Zielonego Ładu i porozumienia paryskiego z 2015 r., oraz zachęcić Białoruś do zacieśnienia współpracy z UE w kwestiach środowiskowych z myślą o zielonej transformacji, efektywności energetycznej, zrównoważonym rozwoju i neutralności klimatycznej oraz do wykorzystania możliwości oferowanych przez Wschodnioeuropejskie Partnerstwo na rzecz Efektywności Energetycznej i Środowiska, jednocześnie domagając się, by zaprzestano nękania osób działających na rzecz środowiska; zachęcić Białoruś do podjęcia większych wysiłków w walce ze zmianami klimatu i uwzględniania kwestii związanych ze zmianą klimatu we wszystkich obszarach kształtowania polityki;
- cg) zwrócić uwagę na przedsięwzięcia realizowane przez partnerstwo na rzecz środowiska w ramach wymiaru północnego (NDEP), które mają na celu rozwiązanie najpilniejszych problemów środowiskowych na tym obszarze;

Środa, 21 października 2020 r.

Kontakty międzyludzkie

- ch) potwierdzić, że UE jest zainteresowana jak najobszerniejszymi kontaktami międzyludzkimi jako najlepszym sposobem zbliżenia UE i Białorusi, a także promowania wzajemnego zrozumienia i wymiany najlepszych praktyk; promować programy wymiany mające udokumentowane osiągnięcia, takie jak *Mobility Scheme for Targeted People-to-People Contacts* (program mobilności MOST), oraz powtarzać, że umowa o ułatwieniach wizowych stanowi wymierny przejaw takiej polityki;
- ci) z zadowoleniem przyjąć postępy we wdrażaniu partnerstwa na rzecz mobilności oraz umów o ułatwieniach wizowych i readmisji stanowiących element bezpiecznego i dobrze zarządzanego środowiska mobilności między UE a Białorusią;
- cj) dostrzec i wykorzystać fakt, że rosnąca mobilność między UE i Białorusią zwiększa ekspozycję obywateli na europejskie wartości i wsparcie dla transformacji demokratycznej;
- ck) zbadać możliwość wprowadzenia ruchu bezwizowego dla obywateli białoruskich, tak aby kontakty międzyludzkie nie były uzależnione od niedemokratycznych zasad stosowanych przez władze białoruskie;
- cl) wspierać współpracę transgraniczną i ruch transgraniczny między Białorusią a sąsiednimi państwami członkowskimi, zachęcając władze białoruskie w szczególności do wdrażania zasad małego ruchu granicznego z Litwą, które przyniosłyby korzyści osobom mieszkającym w odległości 50 km po obu stronach granicy;
- cm) dostrzegać rolę białoruskiej diaspory w demokratycznym przebudzeniu na Białorusi oraz zaangażować jej członków w państwach członkowskich w dialog narodowy na Białorusi jako ważnych uczestników tego dialogu;
- cn) wspierać współpracę w sferze kultury w drodze programów takich jak Kreatywna Europa, a w szczególności projektów mających na celu rozwój kreatywności, angażujących organizacje społeczeństwa obywatelskiego i inicjatywy na szczeblu lokalnym; promować i mobilizować europejską solidarność ze społeczeństwem białoruskim za pomocą form wyrazu kulturowego;
- co) zdwoić wysiłki na rzecz zapewnienia lepszej jakości kształcenia dla młodych Białorusinów dzięki postępom we wdrażaniu procesu bolońskiego i zwiększaniu mobilności akademickiej oraz zapewnieniu możliwości studiowania w UE w ramach programu Erasmus+, co w realnym i długofalowym wymiarze może stanowić przyczynek do zmiany mentalności na Białorusi, przeszczepienia europejskich wartości w naturalny sposób na grunt krajowy oraz demokratyzacji kraju;
- cp) wspierać białorską młodzież, która ze względu na udział w ogólnokrajowych protestach zostanie pozbawiona możliwości kształcenia na Białorusi, oraz zapewnić jej stypendia umożliwiające naukę w instytucjach edukacyjnych państw członkowskich;
- cq) utrzymywać unijne wsparcie finansowe dla Europejskiego Uniwersytetu Humanistycznego, czyli białoruskiego uniwersytetu na uchodźstwie w Wilnie;
- cr) zapewnić stypendia dla pracowników akademickich, którzy stracili stanowiska nauczycielskie i badawcze z powodu uczestnictwa w protestach;
- cs) udzielić pilnej pomocy humanitarnej – w tym przyznając wize Schengen i stypendia – sportowcom i członkom ich rodzin, którzy zostali pozbawieni dochodów ze względu na swoje stanowisko polityczne i musieli stawić czoła fizycznym i psychicznym represjom ze strony reżimu Łukaszenki;
- ct) wspierać programy edukacyjne na rzecz przekwalifikowania zawodowego dla białoruskich urzędników służby cywilnej, którzy zostali zwolnieni ze służby cywilnej lub opuścili ją dobrowolnie;
- cu) wspierać cyfryzację edukacji w następstwie pandemii COVID-19 na Białorusi;
- cv) przyjąć do wiadomości, że wielu uczestników rewolucji demokratycznej trwającej na Białorusi to absolwenci uniwersytetów państw członkowskich lub uczestnicy różnych programów wspieranych przez UE mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wspieranie działalności zawodowej;
- cw) zachęcać społeczność naukową Białorusi do zacieśnienia współpracy z jej europejskimi odpowiednikami i do pełnego wykorzystania programu „Horyzont Europa”;

Środa, 21 października 2020 r.

- cx) wzmocnić programy wsparcia demokracji i komunikację strategiczną oraz wspierać większe kontakty z lokalnymi społecznościami wykraczającymi poza tradycyjne grupy „proeuropejskie”;
  - 2. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszego zalecenia Radzie, Komisji oraz Wiceprzewodzącemu Komisji / Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa.
-